

## A FEJEZET TANULMÁNYAI ELÉ

TÓVÁRI JUDIT

Eszterházy Károly Egyetem, ny. főiskolai tanár

*Az emberközpontú tudományt* ünnepelte 2017-ben az ország és ünnepli az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának Könyvtár- és Információtudományi Intézete is. Az ünnep mindig felemelő érzés, különösen az, amikor *szakmájuk iránt felelősséget érző és tenni is akaró ifjú emberek* mutatják be eredményeiket. Ezért is megtisztelő a szervező bizottság felkérése a doktorandusz-szekció vezetésére és ennek a bevezetőnek a megírására.

Az ünnep fókuszában a tudomány, ami középpontba állítja az embert, a tudomány eredményeit kereső felhasználót és az eredményeket közvetítő könyvtárakat. *Mit kellene tenni abhoz, hogy az információhoz való hozzáférés színvonala hatékonyan fejleszthető legyen?* Ennek a kérdésnek a megválaszolásához járul hozzá a maga eszközeivel az ELTE Könyvtár-tudományi Doktori Programja, hallgatóinak kutatásain keresztül. Merre tart a könyvtári valóság ma? – teszik fel a kérdést kimondatlanul is a könyvtártudományi program doktoranduszai. Írásaikból visszatükröződnek a könyvtár- és információtudomány aktuális, a szakmai közösséget világszerte foglalkoztató kérdései, a szakma iránt érzett felelősségadatuk. Kutatásaik középpontjában az elektronizáció hatásaként alakuló szolgáltatások, a közösség, a kapcsolat, a partnerség, az együttműködés áll. Keresik a választ arra a kérdésre, merrefelé halad a világ, milyen a tudományos élet kommunikációja, kik állnak a fókuszban, milyen technológia képes eljuttatni a kutatót, vagy csak az egyszerű érdeklődő felhasználót a megfelelő információ forrásához. Valós igények, valós helyzet a kiindulópont. A doktoranduszok kutatásaikkal óhatatlanul javasolnak is, *kijelölik a kívánatos haladási irányt és munkahelyeik révén adott a cselekvés lehetősége.*

A fejezet kilenc előadásának szövege meggyőzően vázolja fel, merre tart a könyvtárak jövőjét meghatározó doktoranduszok érdeklődése, mik a nemzetközi trendek, amelyek befolyásolják kutatómunkájuk irányát, és amihez az ELTE Könyvtár- és Információtudományi Intézete minden támogatást igyekszik megadni. A kutatások fókuszában az elektronizáció és közösségépítés áll, ami áthatja mind a szolgáltatásokat, mind az információkezelést. Az elmúlt negyven év könyvtári szakirodalmának áttekintésén keresztül vizsgálja a mesterséges intelligencia könyvtári vonatkozásait *Winkler Bea*, az Állatorvostudományi Egyetem Könyvtárának igazgatója. Az talán természetes, hogy az elektronizáció gyors fejlődésével párhuzamosan egyes témák iránt csökken az érdeklődés, viszont – *Winkler Bea* megállapítása szerint – a szakértői rendszerek kutatása változatlanul vezető helyet foglal el a vizsgált témák között, míg a digitális könyvtárak té-

makör az utóbbi egy-két évben vált kedvelté. *Bilicsi Erika* a napjainkban mozgalommá váló nyílt tudomány (open science) lehetőségeinek könyvtári támogatási lehetőségét mutatja be az online tárhelyek, adatbázisok, keresőszolgáltatások ismertetésén keresztül. A gyors információhoz jutás igénye gyökeresen megváltoztatja a közgyűjtemények évszázados információfeldolgozási gyakorlatát és egyre nyilvánvalóbbá teszi elektronikus egymásrautaltságukat. Világszerte óriási kihívás az eddig megszokottól eltérő közelítés az erőforrások leírásához, az évszázados katalogizálási gyakorlat felváltása egy alapvetően más szemléletet igénylő modell szerint. A téma fontosságát jelzi, hogy két dolgozat is született a témában: *Vass Anna Johanna*, a Magyar Művészeti Akadémia könyvtárvezetője az adatok szemantikus web számára is olvasható feldolgozásáról, az FR modelleken alapuló új szabályzatról, a Resource Description and Access-ről értekezik, míg *Hubay Miklós Péter* humáinformatikus (PIM) ugyanezen feldolgozási mód MARC-tól eltérő keretrendszerén, a Library of Congress által fejlesztett BIBFRAME-en keresztül mutatja be az alapvető tudásmodellezési elveket. *Sörény Edina*, a Nemzeti Közszerületi Egyetem Egyetemi könyvtárának főigazgatója a felsőoktatási könyvtárak szemszögéből vizsgálja a webre kerülő közgyűjteményi információk gyors elérésének lehetőségét, a smart eszközök és laborok kialakításának hatását a könyvtári szolgáltatásokra. Mindezeket a felmerülő igények figyelembevételével, alapszolgáltatásként kívánják megvalósítani, összhangban az egyetemi fejlesztési stratégiával.

*Kovácsné Koreny Ágnes* főigazgató-helyettes (FSZEK) kutatásának középpontjában szintén a közösség és a könyvtár kapcsolatának vizsgálata áll. A kapcsolat, a partnerség, az együttműködés, a Kanadában megszületett közösségvezérelt könyvtári (community-led library) modellben a szolgáltatások alakításának fő eszköze. A dél-koreai Hyundai Motor Group leányvállalatának, a Hyundai Cardnak a közösségépítésre és a kultúra támogatására irányuló érdekes kezdeményezését veszi górcső alá *Juhász Éva* könyvtáros (Magyar Képzőművészeti Egyetem Könyvtára). Az ügyfelek bizalmának elnyerésében szerepet játszanak a Hyundai Card-könyvtárak, amelyek csak az ügyfelek számára elérhetők, „olvasójegyül” pedig hitelkártyáik szolgálnak. Így lesz a vállalat ügyfélkapcsolati rendszerének egyik eszköze a könyvtár.

Napjainkban egyre több szó esik a könyvtárak elektronikus tanulásban betöltött szerepvállalásáról. *Nemes László* tudásmenedzsment-szaktanácsadó (Apertus Közszerületi Oktatás-fejlesztési Központ Szolgáltató Nonprofit Kft.) a fejlesztési lehetőségek bemutatására vállalkozott és bemutatja az e-learning tananyagok fajtáit. *Orbán Anna* könyvtáros (Deloitte Services Wirtschaftsprüfungs GmbH) művészettörténeti témát dolgozott fel: *Divéky József* XX. század eleji könyvillusztrációs tevékenységének kezdeteit vizsgálja, miközben képet kapunk a bécsi művészeti képzés intézményeiről, mestereiről, a vizuális művészek közösségének, a Wiener Werkstättének a tevékenységéről.

Az utóbbi pár évtizedben sokat változott a szakma, az erőforrássá váló információ használó ember igényei kerültek előtérbe, a virtuális és valós közösségek jelölik ki az irányt

## A FEJEZET TANULMÁNYAI ELÉ

és a megvalósítás technikai módját, eszközeit. Öröm volt hallgatni az előadásokat, és élvezet most olvasni ezek szerkesztett változatát. Sok sikert kívánok kutatásaik során feltárt elgondolásaik megvalósításához!